

*Науковий керівник: Столбуненко Н. М.,
к.е.н., доцент
кафедри економіки та управління
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова*

ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Реформування податкової системи для України має надзвичайно важливе значення. Адже діюча сьогодні в Україні податкова система не влаштовує ні бізнес, ні державу. Для неї характерні великі масштаби тіньової економіки, ухилення від несплати податків, обтяжливі податкові процедури, несправедливе податкове навантаження, прихована криміналізація фіскальних органів та представників бізнесу, що свідчить про недосконалість вітчизняної податкової політики та необхідності її реформування відповідно до сучасних тенденцій розвитку.

Щорічно до Податкового кодексу України вносять ряд змін під егідою так званої реформи. Так, 7 грудня 2017 року Верховна Рада України прийняла Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році". Вказаним законом передбачено ряд змін, серед яких: розширено пільгове оподаткування ПДВ операцій з постачання та ввезення на митну територію України медичних виробів, звільнено від ПДВ експорт технічних культур та деякі інші операції, уточнено умови звільнення від ПДВ постачання програмної продукції, доповнено правила трансферного ціноутворення, передбачено нові критеріях віднесення до великих платників податків [1]. Однак, щоб

ці зміни стали дієвими і мали результат необхідно також враховувати соціальні чинники та стан розвитку суспільства.

Оподаткування традиційно розглядається в науковій літературі як економічна категорія, що представляє собою систему розрахунків податків і форми їх виплати. Однак оподаткування виконує і соціальні функції, має соціальні особливості розвитку і становить собою реальний предмет дослідження.

Використання соціологічного підходу до вивчення оподаткування дозволяє багатогранніше вивчити його специфіку в системі соціальних відносин, що розвиваються в сфері економіки і фінансів з урахуванням закономірностей розвитку ринкової системи господарювання. Саме тому оподаткування досліджується як тривалий, регульований соціальний процес, в основі якого лежить взаємодія між його учасниками заради досягнення певної мети. Однак в цьому контексті система податків і оподаткування в економіці не вивчається. Це багато в чому звужує рамки вивчення їх ролі і впливу на розвиток суспільства, соціальне і економічне становище населення, його поведінка в сфері оподаткування, на кінцеві результати дії податків.

Оподаткування виконує важливу розподільчу функцію, реалізація якої зачіпає соціальні інтереси і рівень доходів всіх соціальних і статусно-рольових груп, незалежно від сфери їх професійної зайнятості. Більш того, однією з конфліктогенних соціальних функцій процесу оподаткування є функція соціальної справедливості. Ступінь її реалізації дозволяє або згладжувати соціальну нерівність в доходах різних груп населення і, таким чином, попереджати конфлікти, або, навпаки, - загострювати.

Оподаткування, будучи еволюційним процесом, значною мірою залежить від рівня податкової культури платників податків, яка багато в чому обумовлює формування податкової поведінки всіх його учасників. Податкова поведінка населення детермінована ціннісними орієнтаціями, в тому числі, правовими нормами, мотиваціями, звичаями, традиціями і

звичаями, які надають безпосередній вплив на формування податкової культури. Її рівень досить низький. Однак соціологічні дослідження особливостей податкової поведінки і податкової культури населення як соціокультурного фактора в соціології практично не ведуться [2, с. 23].

Проблемна ситуація полягає в соціальному протиріччі, яке склалося між потребою в соціально справедливому розподілі і перерозподілі доходів в суспільстві і широким поширенням девіантних форм податкової поведінки, низьким рівнем податкової культури населення; в протиріччі між інтересами держави, спрямованими на реалізацію соціально-економічних завдань за допомогою оподаткування, і низьким рівнем життя більшості населення, різко падає в умовах фінансової кризи, прагненням заощадити на приховуванні податків.

У числі основних заходів щодо підвищення податкової культури населення та підприємців необхідно виділити роботу з інформування платників податків, вдосконалення законодавства та процесу оподаткування, зниження податкового тягара, підвищення прозорості витрат держави, громадський контроль за витрачанням коштів, вдосконалення роботи податкових органів, посилення відповідальності платників податків. Заходи по інформірованню платників податків повинні проводитись за наступними напрямками:

- інформування платників податків про їхні права та обов'язки;
- інформування про важливість податків;
- інформування про напрями витрачання державою грошових коштів платників податків.

Заходи щодо зниження рівня конфліктогенності в податковій сфері включають такі [3, с. 194]:

- цілеспрямована, організована на державному рівні робота з розвитку податкової культури платників податків, формування законослухняного податкової поведінки та нетерпимого ставлення до несплати податків;

- розвиток податкової культури самих працівників податкових органів (для цього необхідно підвищувати вимоги до кваліфікації співробітників, створити стимули і позитивну мотивацію їх роботи (наприклад, підвищення рівня оплати, престижності професії, технічної оснащеності), змінити пріоритети в роботі податкових органів (прагнення зібрати більше податків має поступитися місцем прагненню об'єктивно перевіряти податки і надавати допомогу платникам податків);

- вдосконалення податкового законодавства (підвищення простоти, прозорості та несуперечності в його викладі, соціальної справедливості і соціальної орієнтованості податкової системи).

Так, малі підприємства та індивідуальні підприємці не мають розгалуженої бюрократичної системи, не використовують відповідні цій системі методи управління і, зокрема, не ведуть або ухиляються від складання встановленої державою податкової та бухгалтерської звітності. Оподаткування малого бізнесу має відрізнятися великим лібералізмом, зокрема, має ґрунтуватися на інформації, що має декларативний, заявний характер.

Малий бізнес пов'язаний з великим ризиком. Організаціям малого бізнесу необхідно оточити себе захисною сіткою всіляких резервів і фондів страхового призначення, ліквідність активів повинна підтримуватися на більш високому рівні.

Рішення важливих питань на малому підприємстві дуже часто зосереджується в руках однієї людини, що підвищує оперативність прийняття рішень, але знижує їх якість і ґрунтовність. Колективне керівництво фірмою має позитивне значення для оподаткування, тому що підвищує ступінь ефективності податкового адміністрування [3, с. 195].

Таким чином, погоджуючись з тим, що формування ефективної податкової системи повинно бути націлене на максимальне стимулювання підприємницької та інвестиційної активності, економічної ефективності та досягнення на цій основі макроекономічної рівноваги, забезпечення

вирівнювання податкового тягара, підвищення стійкості надходження податків, скорочення їх числа, а так само спрощення правил визначення податкових платежів і введення контролю над їх сплатою, що сприятиме забезпеченню економічної безпеки і нейтралізації загроз в податковій сфері варто також враховувати і соціальний фактор.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році: Закон України від 07.12.2017 № 2456-VI II // Відомості Верховної Ради України. - 2011. - №№ 13-17. - ст. 112.
2. Гречко А. В. Дослідження напрямів реформування окремих складових інституційного механізму оподаткування в Україні / А. В. Гречко // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". - 2017. - № 14. - С. 21-28.
3. Кіт В. І. Реформування системи оподаткування в умовах євроінтеграційного вибору України / В. І. Кіт, О. І. Скаско // Науковий вісник НЛТУ України. - 2016. - Вип. 26.6. - С. 191-200.

УДК 339.168

**Пономарьова
Т.В.**

*к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*

Єрмак А.О.
*студентка групи ЕА-31
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*

ЗБІЛЬШЕННЯ АКЦИЗУ НА ТЮТЮНОВІ ВИРОБИ

20 квітня 2018 року Мінфін оприлюднив законопроект «Про внесення змін до статті 221 Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування тютюнових виробів».

Пункт 221.2 статті 221 Податкового кодексу України буде викладений у такій редакції: